

zaterdag 22 juli 1989

KUNST

Objecten van zeventien kunstenaars accentueren voormalig eiland Schokland in Noordoostpolder

Een metalen zon zinkt in de Schokker akker

Tentoonstelling: De elementen en het eiland, t/m 31/8 op de noordpunt van Schokland, doorlopend toegankelijk.

Door BAS ROODNAT

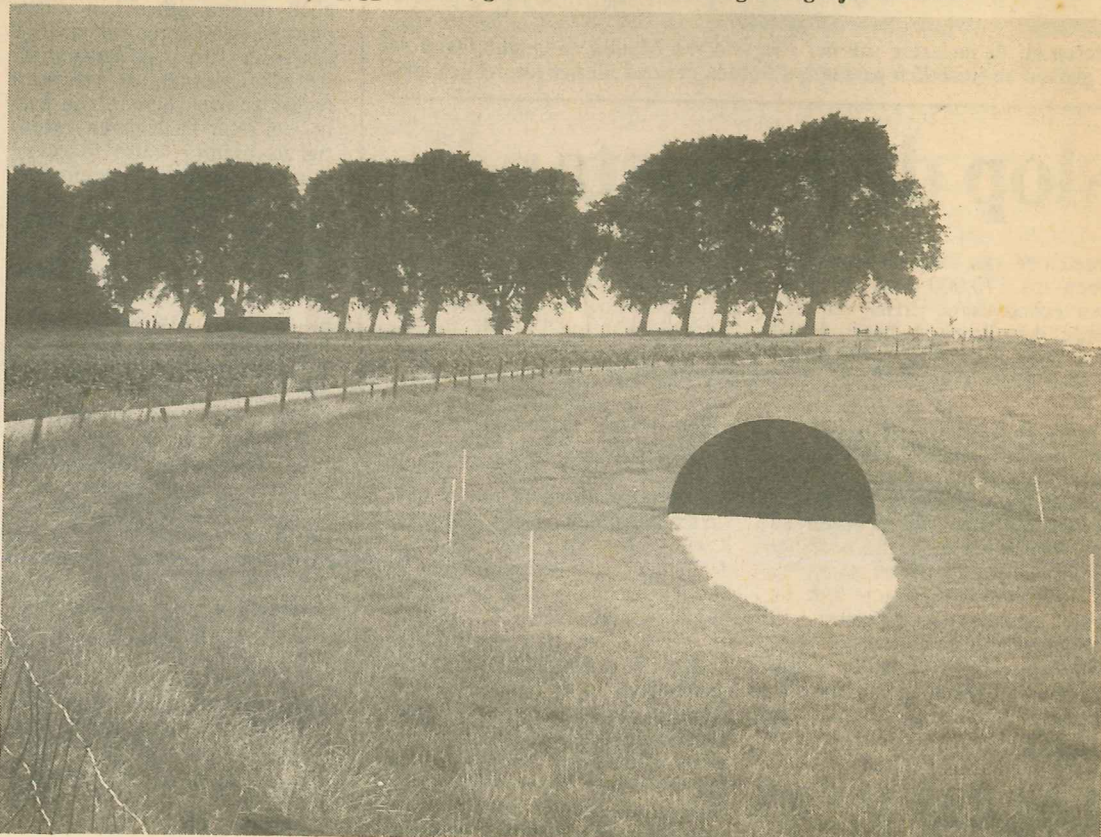
Vooraf in Kampen, Vollenhove, Volendam en op Urk zijn ze nog te vinden, de nazaten van de Schokker bevolking. Ze hebben zelfs een vereniging die dertienhonderd leden telt en die zich blijft bemoeien met het voormalige eiland Schokland dat nu een grotendeels beboste verhevenheid is in de vlakte van de Noordoostpolder. De nazaten erfden het heimwee naar het eiland dat hun overgrootouders bleven koesteren nadat zij nu precies 130 jaar geleden door de overheid werden geëvacueerd. De toestand op Schokland was in 1859 te gevaarlijk geworden, storm en golven deden steeds opnieuw stukken van eiland in de Zuiderzee verdwijnen tot de vijf kilometer lange reep grond nog maar vierhonderd meter breed en eigenlijk niet langer begaanbaar was. Er was geen redding aan en de enkele honderden Schokkers werden uit de buurtschappen Emmeloord, Ens en Zuiderbuurt weggehaald. De namen van de grotendeels uit houten huisjes bestaande nederzettingen zouden later elders in de polder herleven. Bijna een eeuw bleef het afkalvende eiland verlaten; toen het in het begin van de jaren veertig droogviel en in de Noordoostpolder werd opgenomen, restte slechts het kerkje van Ens of Middelbuurt dat nu gerestaureerd is en onderdeel is van het Museum Schokland.

De in de Zuiderzeepolders actieve Kunstenaars Vereniging Flevostrand vestigt deze zomer de aandacht op een andere plek van het voormalige eiland en wel op de uiterste noordpunt, waar een objectenpark met ter plaatse vervaardigde kunstwerken is ingericht. Het werd een alleszins geslaagde manifestatie die de unieke schoonheid van dit plekje in de polder van allerlei extra-accenten voorziet.

Het eiland verheft zich hier, waar ooit een haventje was, enkele meters boven de mais- en aardappelakkers. Gedeelten van de oorspronkelijke houten beschoeiing en van de uit zware balken samengestelde brekers van kruisend ijs zijn liefdevol gereconstrueerd langs de restanten van dijken en wallen. Het vroegere haventje wordt aangeduid door een vijver.

Boven: beschilderd zeil van Willy de Houck tussen de beschoeiing van het voormalige haventje van Schokland; onder: Margreet van de Pels' ondergaande zon, gemaakt met de eenvoudigst mogelijke middelen

Aanwezig zijn verder twee bakstenen huisjes die in het begin van de eeuw werden gebouwd als onderkomen voor de mannen die hier een met kolen gestookt lichtbakken brandend hielden. Het geheel is nu opgenomen in een landschap van akkers, doorschoten met lange rijen zo langzamerhand zware en hoge bomen.

De gereconstrueerde beschoeiingen en de onwrikbaar verankerde zware ijsbrekers hebben de werking van land art-achtige kunstwerken, waaraan het objectenpark van de zeventien deelnemende kunstenaars prachtig aansluit. Zo maakte Margreet van de Pels met de eenvoudigst mogelijke middelen een anamorfose van een ondergaande zon. Een metalen halve cirkel steekt uit de grond met daarvoor een perkje van witte schelpen. Van een bepaald punt uit gezien is het inderdaad een aan het einde van de dag in zee zinkende zon.

Op de dijk herinneren aan palen klapperende witte zeilen ook aan wat er hier vroeger was, een vluchthaven waar bijvoorbeeld de Urkers binnenliepen als „de storm er in viel” zoals een bejaarde van dat andere voormalige eiland afkomstige bezoeker uitlegt. Hij zegt dat de naam Emmeloord, zoals de noordpunt van Schokland ooit heette een verbastering is van Hemeloord: de Urkers noemden het haventje zo omdat zij er altijd terecht konden als het te gevaarlijk werd op de Zuiderzee en hun eigen eiland onbereikbaar ver weg was.

Uit de door dit soort verhalen gekenmerkte geschiedenis van de plek putten de kunstenaars hun inspiratie. Zij maakten fraaie bakens, zoals de lichtbakens en windwachters van Jeroen Stok en Bert Otter, zij lieten oude verweerde boten tegen de dijk tot stilstand komen of hingen het model van een vissersschip tussen de palen van de beschoeiing. Willy de Houck hing een groot beschilderd zeil tussen diezelfde palen en Agmon van der Veen richtte een klagmuur op waar de nazaten van de oude Schokkers eventueel hun verlangen naar hun roots kunnen uiten. Marian van de Fliert zette een kleine pyramide aan de haven, anderen brachten op de dijk weer andere merktekens aan.

Het zijn mooie dingen maar bovenal is het objectenpark een aanleiding te meer om deze wonder-schone plek in de Noordoostpolder te bezoeken.

Metro-ingang op de Place de la Bastille (foto Henny Riems)

Ter
Art
Am
12-
Doe

D
voor
kor
een
zijn
poo
min
Gla
Dör
en
in
zier
Ned
Wer
de
poo

‘Doe’-tentoonstelling Kokobo Kokoto: deelnemen aan het leven in Senegal

Hemingway